

## **Практичне заняття. Азія та Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів.**

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

# Практичне заняття

---

Урок 27. Азія та Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів.

## Мета заняття

---

На прикладах Японії, Китаю, Індії, Туреччини, Ірану та країн Латинської Америки простежити, як у міжвоєнну добу поєднувалися модернізація, антиколоніальні рухи, демократичні реформи, авторитаризм і військові диктатури.

# 1. Спільні виклики регіонів

---

| Виклик                        | Азія                                                   | Латинська Америка                                                               |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Залежність від великих держав | Колоніалізм, нерівноправні договори, іноземні концесії | Економічна залежність спочатку від європейських держав, дедалі більше — від США |
| Модернізація                  | Пошук власної моделі держави й економіки               | Реформи, державне регулювання, розвиток промисловості                           |
| Політична нестабільність      | Громадянські війни, авторитарні режими, мілітаризм     | Перевороты, каудилізм, хунти й диктатури                                        |
| Масова політика               | Національно-визвольні рухи, партії, кампанії непокори  | Робітничі, селянські, офіцерські та народно-фронтові рухи                       |

## 2. Латинська Америка: особливості розвитку

---

- Республіканська форма правління часто поєднувалася з владою земельної олігархії, армійської верхівки та каудильйо.
- Економіки багатьох держав залежали від експорту одного-двох видів сировини або продовольства.
- Після Першої світової війни вплив США в регіоні різко посилювався.
- Найбільш розвиненими й впливовими державами підручник називає **Бразилію, Аргентину і Мексику**.

### 3. Демократичні та реформістські тенденції

---

| Країна    | Приклад реформ                                                                                                                                 |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Аргентина | Уряд І. Ірігоєна: земельні заходи, 8-годинний робочий день, підвищення зарплат, пенсії, обмеження праці жінок і підлітків.                     |
| Мексика   | Після революції — курс на продовження реформ; державний контроль над надрами й природними ресурсами.                                           |
| Бразилія  | Після 1930 р. уряд Ж. Варгаса запровадив 8-годинний робочий день, мінімум зарплати, закони про відпустки та обмеження праці жінок і підлітків. |
| Чилі      | Народний фронт 1936 р.; уряд 1938–1941 рр. розширив демократичні свободи й виступав проти крайніх правих.                                      |

## 4. Чому виникали диктатури?

---

- Криза консервативних і реформістських форм правління.
- Нестабільність економіки та залежність від США і Європи.
- Гострі соціальні проблеми.
- Сильний вплив армії, офіцерства і католицьких угруповань.
- Традиція каудилізму та прагнення політичних лідерів до особистої влади.
- Радикалізація лівих і правих рухів.

## 5. Приклади диктаторських режимів у Латинській Америці

---

| Країна    | Подія / режим                                                                                       |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Аргентина | 1930 р. військовий переворот, повалення Ірігоєна; прихід генерала Х. Урібуру.                       |
| Бразилія  | Ж. Варгас у 1937 р. встановив режим «нової держави», розпустив партії й посилив державний контроль. |
| Чилі      | 1924 р. військова хунта; з 1927 р. диктатура К. Ібаньєса.                                           |
| Куба      | 1925 р. диктатура Х. Мачадо; після 1933 р. посилення влади Ф. Батісти.                              |
| Нікарагуа | Повстанський рух А. Сандіно; після його вбивства владу захопив А. Сомоса.                           |

## 6. Порівнюємо моделі розвитку

| Країна / рух                    | Політична модель                                    | Ключова риса                                        |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Японія                          | Авторитарно-монархічна, мілітаризована              | Експансія й військово-державний контроль.           |
| Китай — Гоміндан                | Авторитарна централізація                           | Об'єднання держави, реформи, боротьба з КПК.        |
| Китай — КПК                     | Комуністичний революційний рух                      | Ставка на селянство й «радянські райони».           |
| Індійський Національний конгрес | Масовий антиколоніальний рух                        | Ненасильницький опір і громадянська непокора.       |
| Туреччина                       | Республіканська модернізація з авторитарними рисами | Секуляризація й централізація.                      |
| Іран                            | Авторитарна монархічна модернізація                 | Централізація та розвиток державної інфраструктури. |
| Латинська Америка               | Від реформізму до військових диктатур               | Сильна роль армії, каудилізм, державне регулювання. |

## 7. Кейс: Бразилія Жетуліу Варгаса

---

Бразильський приклад показує суперечливість міжвоєнної модернізації. Після антиолігархічного повстання 1930 р. уряд Варгаса провів соціальні й економічні реформи, однак у 1937 р. встановив режим «нової держави», розпустив політичні партії й дедалі частіше застосовував диктаторські методи.

## Практичні завдання

---

1. Порівняйте політичний шлях Японії та Індії: чому в одному випадку посилювалися мілітаризм і експансія, а в іншому — ненасильницький антиколоніальний рух?
2. Заповніть формулу для трьох держав: **проблема** → **політична відповідь** → **наслідок**.
3. Порівняйте модернізацію Туреччини та Ірану: назвіть щонайменше дві спільні й дві відмінні риси.
4. Поясніть, чому соціальні реформи могли поєднуватися з авторитарною владою на прикладі Бразилії.
5. На карті позначте Японію, Китай, Індію, Туреччину, Іран, Палестину, Мексику, Бразилію, Аргентину, Чилі, Кубу й Нікарагуа.

## Опорні дати для порівняння

---

| Дата          | Подія                                                                                 |
|---------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| 1918 р.       | «Рисові бунти» в Японії; повоєнні зміни в Азії та Латинській Америці.                 |
| 1919 р.       | Амрітсар; початок масової громадянської непокори в Індії.                             |
| 1921 р.       | Створення КПК; переворот Реза-хана в Ірані.                                           |
| 1923 р.       | Проголошення Турецької Республіки; Лозаннське врегулювання.                           |
| 1926–1927 рр. | Північний похід у Китаї.                                                              |
| 1930 р.       | «Соляний похід» в Індії; антиолігархічне повстання в Бразилії; переворот в Аргентині. |
| 1931 р.       | Японське вторгнення в Маньчжурію.                                                     |
| 1936 р.       | Народний фронт у Чилі; Антикомінтернівський пакт Японії та Німеччини.                 |
| 1937 р.       | Війна Японії проти Китаю; «нова держава» Варгаса в Бразилії.                          |

# Словник термінів

---

- **Латифундія** — велике земельне володіння.
- **Каудильйо** — політичний «вождь», який спирається на армію та особисту владу.
- **Хунта** — військове угруповання, що захопило державну владу.
- **Олігархія** — панування вузького кола впливових осіб або груп.
- **Гандізм / сатьяграха** — ненасильницька модель політичного опору.
- **Мілітаризація** — підпорядкування державної політики й економіки воєнним цілям.

# Картографічний орієнтир

---

Зробіть дві умовні зони на карті світу. **Азія:** Японія → Маньчжурія → Китай; Індія; Туреччина; Іран; Палестина. **Латинська Америка:** Мексика, Куба, Нікарагуа, Бразилія, Аргентина, Чилі. Порівняйте, де головною проблемою була колоніальна залежність, а де — внутрішня боротьба між демократією й диктатурою.

# Відео до практичного заняття

---

## Азія та Латинська Америка в міжвоєнний період

Знайти українське відео на YouTube

Прямого YouTube-посилання для узагальнювального заняття в прикріпленому підручнику немає. Кнопка відкриває пошук українського відео за темою.

## Висновок

---

Міжвоєнний світ не мав єдиної моделі модернізації. В одних країнах національні рухи використовували ненасильницьку масову політику, в інших модернізація спиралася на сильну авторитарну владу, а в Японії переросла в мілітаризм і зовнішню агресію. Латинська Америка демонструвала поєднання соціальних реформ, демократичних експериментів і військових диктатур.